

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2021. gada 16. novembrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tiesiskums – Tiesu varas neatkarība – LES 19. panta 1. punkta otrā daļa – Valsts tiesiskais regulējums, kurā tieslietu ministram ir paredzēta iespēja norīkot tiesnešus darbam augstāka līmeņa tiesās un atsaukt šos norīkojumus – Krimināllietu iztiesāšanas sastāvi, kuros iekļauti tieslietu ministra norīkoti tiesneši – Direktīva (ES) 2016/343 – Nevainīguma prezumpcija

Apvienotajās lietās no C-748/19 līdz C-754/19

par septiņiem lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu, kurus uz LESD 267. panta pamata *Sąd Okręgowy w Warszawie* (Varšavas apgabaltiesa, Polija) iesniedza ar 2019. gada 2. septembra (C-749/19), 2019. gada 16. septembra (C-748/19), 2019. gada 23. septembra (C-750/19 un C-754/19), 2019. gada 10. oktobra (C-751/19) un 2019. gada 15. oktobra (C-752/19 un C-753/19) lēmumiem un kuri Tiesā reģistrēti 2019. gada 15. oktobrī, kriminālprocesos pret

WB (C-748/19),

XA,

YZ (C-749/19),

DT (C-750/19),

ZY (C-751/19),

AX (C-752/19),

BV (C-753/19),

CU (C-754/19),

piedaloties:

Prokuratura Krajowa,

iepriekš

Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim (C-748/19),

* Tiesvedības valoda – poļu.

Prokuratura Rejonowa Warszawa-Żoliborz w Warszawie (C-749/19),

Prokuratura Rejonowa Warszawa-Wola w Warszawie (C-750/19, C-753/19 un C-754/19),

Prokuratura Rejonowa w Pruszkowie (C-751/19),

Prokuratura Rejonowa Warszawa-Ursynów w Warszawie (C-752/19),

kā arī *Pictura sp. z o.o.* (C-754/19),

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], palātu priekšsēdētāji K. Jirimēe [*K. Jürimäe*], K. Likurģs [*C. Lycourģos*], J. Regans [*E. Regan*], S. Rodins [*S. Rodin*] un I. Jarukaitis [*I. Jarukaitis*] (referents), tiesneši Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*], P. Dž. Švirebs [*P. G. Xuereb*], N. Pisara [*N. Pičarra*], L. S. Rosi [*L. S. Rossi*] un A. Kumins [*A. Kumin*],

ģenerāladvokāts: M. Bobeks [*M. Bobek*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- *Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim* vārdā – J. Ziarkiewicz, Ļubļinas apgabala prokurors,
- *Prokuratura Rejonowa Warszawa-Żoliborz w Warszawie, Prokuratura Rejonowa Warszawa-Wola w Warszawie, Prokuratura Rejonowa w Pruszkowie un Prokuratura Rejonowa Warszawa-Ursynów w Warszawie* vārdā – A. Szeliga un F. Wolski, Varšavas apgabala prokurori,
- Polijas valdības vārdā – B. Majczyna, pārstāvis,
- Eiropas Komisijas vārdā – K. Herrmann, kā arī P. J. O. Van Nuffel, R. Troosters un H. Krämer, pārstāvji,

noklausijusies ģenerāladvokāta secinājumus 2021. gada 20. maija tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt LES 19. panta 1. punkta otro daļu kopsakarā ar LES 2. pantu, kā arī Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2016/343 (2016. gada 9. marts) par to, lai nostiprinātu konkrētus nevainīguma prezumpcijas aspektus un tiesības piedalīties klātienē lietas izskatīšanā tiesā kriminālprocesā (OV 2016, L 65, 1. lpp.), 6. panta 1. un 2. punktu kopsakarā ar šīs direktīvas 22. apsvērumu.

- 2 Šie lūgumi tika iesniegti saistībā ar kriminālprocesiem, kuri sākti pret WB (C-748/19), XA un YZ (C-749/19), DT (C-750/19), ZY (C-751/19), AX (C-752/19), BV (C-753/19) un CU (C-754/19).

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Direktīvas 2016/343 22. apsvērumā ir teikts:

“Pierādīšanas pienākums, lai noteiktu aizdomās turētā un apsūdzētā vainu, gulstas uz apsūdzību, un jebkuras šaubas būtu jātulko par labu aizdomās turētajam vai apsūdzētajam. Nevainīguma prezumpcija tiktu pārkāpta gadījumā, ja pierādīšanas pienākums tiktu pārlikts no apsūdzības uz aizstāvību, neskarot tiesas jebkuras *ex officio* faktu noskaidrošanas pilnvaras un tiesu iestāžu neatkarību, kad tā izvērtē aizdomās turētā vai apsūdzētā vainu, kā arī fakta vai likuma prezumpciju izmantošanu par aizdomās turētā vai apsūdzētā kriminālatbildību. Šādi pieņēmumi būtu saprātīgi jāierobežo, ņemot vērā to, cik svarīgs ir attiecīgais jautājums un cik svarīgi ir saglabāt tiesības uz aizstāvību, kā arī izmantotajiem līdzekļiem vajadzētu būt saprātīgi atbilstīgiem izvirzītajam leģitīmajam mērķim. Šādiem pieņēmumiem vajadzētu būt atspēkojamiem, un jebkurā gadījumā tie būtu jāizmanto tikai tad, ja tiek ievērotas tiesības uz aizstāvību.”

- 4 Šīs direktīvas 6. pantā “Pierādīšanas pienākums” ir noteikts:

“1. Dalībvalstis nodrošina, ka pienākums pierādīt aizdomās turēto vai apsūdzēto vainu ir apsūdzībai. Tas neskar nedz tiesneša vai kompetentās iestādes pienākumu meklēt vainu apstiprinošus un attaisnojošus pierādījumus, nedz aizstāvības tiesības iesniegt pierādījumus saskaņā ar piemērojamām valsts tiesībām.

2. Dalībvalstis nodrošina, ka visas šaubas par personas vainu tiek tulkotas par labu aizdomās turētajam vai apsūdzētajam, tostarp gadījumos, kad tiesa izvērtē to, vai persona būtu jāattaisno.”

Polijas tiesības

Prokuratūras likums

- 5 Saskaņā ar 2016. gada 28. janvāra *ustawa Prawo o prokuraturze* (Prokuratūras likums; 2016. gada Dz. U., 177. pozīcija), redakcijā, kas bija spēkā pamatlietas notikumu laikā, 1. panta 2. punktu ģenerālprokurors ieņem augstāko amatu prokuratūrā un ģenerālprokurora pienākumus pilda tieslietu ministrs.
- 6 Saskaņā ar šā likuma 13. panta 2. punktu ģenerālprokurora pakļautībā ir vispārējās jurisdikcijas prokurori un *Instytut Pamięci Narodowej* (Nacionālās atceres institūts, Polija) prokurori.

Likums par vispārējās jurisdikcijas tiesu organizāciju

- 7 Saskaņā ar 2001. gada 27. jūlija *ustawa Prawo o ustroju sądów powszechnych* (Likums par vispārējās jurisdikcijas tiesu organizāciju), redakcijā, kas bija spēkā pamatlīetas notikumu laikā (2019. gada *Dz. U.*, 52. pozīcija; turpmāk tekstā – “Likums par vispārējās jurisdikcijas tiesu organizāciju”), 47.a panta 1. punktu tiesnešiem un piesēdētājiem lietas tiek iedalītas izlozes kārtībā.
- 8 Saskaņā ar šā likuma 47.b panta 1. punktu izmaiņas tiesas sastāvā ir pieļaujamas tikai tad, ja nav iespējams izskatīt lietu tās pašreizējā sastāvā vai ja ir ilgstošs šķērslis lietas izskatīšanai tās pašreizējā sastāvā. Šādā gadījumā lietas pārdalīšanai ir piemērojams 47.a pants. Minētā likuma 47.b panta 3. punktā ir norādīts, ka lēmumu par tiesas sastāva mainīšanu pieņem tiesas priekšsēdētājs vai viņa pilnvarots tiesnesis.
- 9 Likuma par vispārējās jurisdikcijas tiesu organizāciju 77. pantā ir paredzēts:
- “1. Tieslietu ministrs ar tiesneša piekrišanu var norīkot šo tiesnesi tiesas spriešanas funkciju veikšanai vai administratīvu uzdevumu veikšanai:
- 1) citā tāda paša vai zemāka līmeņa tiesā un – īpaši pamatotos gadījumos – arī augstāka līmeņa tiesā, ņemot vērā vispārējās jurisdikcijas tiesu personāla racionālu izmantošanu un vajadzības, kas izriet no dažādo tiesu darba slodzes,
- uz noteiktu laiku, kas nedrīkst pārsniegt 2 gadus, vai uz nenoteiktu laiku.
- [..]
4. Ja tiesnesis, pamatojoties uz 1. punkta 2.–2.b apakšpunktu un 2.a punktu, ir norīkots uz nenoteiktu laiku, šā tiesneša norīkojumu var atsaukt vai attiecīgā persona var atkāpties no amata, kurā tā ir norīkota, par to paziņojot trīs mēnešus iepriekš. Citos tiesneša norīkošanas gadījumos, lai viņu atsauktu vai viņš atkāptos no amata, šāds iepriekšējs paziņojums nav nepieciešams.”
- 10 Saskaņā ar šā likuma 112. panta 3. punktu tieslietu ministrs ieceļ *Rzecznik Dyscyplinarny Sędziów Sądów Powszechnych* (par vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešu disciplinārlietām atbildīgā amatpersona, Polija; turpmāk tekstā – “disciplinārlietu amatpersona”), kā arī divus viņa vietniekus uz četrus gadu pilnvaru termiņu, kas var tikt pagarināts. Polijas tiesībās nav paredzēti kritēriji, pamatojoties uz kuriem ir jāveic šī iecelšana amatā.

Kriminālprocesa kodekss

- 11 Saskaņā ar *kodeks postępowania karnego* (Kriminālprocesa kodekss) 29. panta 1. punktu:
- “Apelācijas un kasācijas tiesas sēdē tiesa lemj trīs tiesnešu sastāvā, ja vien likumā nav noteikts citādi.”
- 12 Saskaņā ar šā paša kodeksa 519. pantu par apelācijas instances tiesas galīgo spriedumu, ar kuru tiek beigta tiesvedība, var tikt iesniegta kasācijas sūdzība.

13 Šā kodeksa 439. panta 1. punkts ir formulēts šādi:

“Neatkarīgi no prasības un izvirzīto pamatu robežām, kā arī trūkumu ietekmi uz nolēmuma saturu, apelācijas tiesa sēdē atceļ pārsūdzēto nolēmumu, ja:

1) nolēmuma pieņemšanā ir iesaistījusies persona, kurai nav pilnvaru vai spējas lemt, vai kurai ir pieteikts noraidījums saskaņā ar 40. pantu;

2) tiesas sastāvs nebija atbilstošs vai kāds no tās locekļiem nav bijis klāt visu tiesas sēdes laiku;

[..].”

14 Saskaņā ar Kriminālprocesa kodeksa 523. panta 1. punktu kasācijas sūdzību var iesniegt, tikai pamatojoties uz šā kodeksa 439. pantā norādītajiem trūkumiem vai citu acīmredzamu tiesību pārkāpumu, ja tas varēja būtiski ietekmēt nolēmuma saturu.

Pamatlietas un prejudiciālie jautājumi

15 Šos lūgumus sniegt prejudiciālu nolēmumu *Sąd Okręgowy w Warszawie* (Varšavas apgabaltiesa, Polija) ir iesniegusi, izskatot septiņas krimināllietas, kuras iedalītas X Krimināllietu apelācijas nodaļai.

16 Pirmkārt, iesniedzējtiesai ir šaubas par to, vai iztiesāšanas sastāvi, kuriem ir jāizspriež šīs lietas, atbilst LES 19. panta 1. punkta otrajai daļai, ņemot vērā, ka tajos ir iekļauts tiesnesis, kurš ir ticis norīkots ar tieslietu ministra lēmumu atbilstoši Likuma par vispārējās jurisdikcijas tiesu organizāciju 77. panta 1. punktam, un šis norīkotais tiesnesis dažās minētajās lietās var būt iecelts no rajona tiesas, tas ir, zemāka līmeņa tiesu, tiesnešu vidus.

17 Iesniedzējtiesa paskaidro, ka tiesnešu norīkošanu reglamentējošās tiesību normas tieslietu ministram, kas vienlaikus ir arī ģenerālprokurors, kura pakļautībā tostarp atrodas prokuratūras vispārējās organizācijas vienību prokurori, sniedz līdzekļus, ar kuriem var tikt būtiski ietekmēti krimināltiesas sastāvs. Proti, tieslietu ministrs ar norīkojumu ieceļot tiesnesi augstāka līmeņa tiesā uz tādu kritēriju pamata, kuri nav oficiāli zināmi, un nepastāvot iespēja, ka lēmums par norīkojumu varētu tikt pārbaudīts tiesā; turklāt tieslietu ministrs varot atsaukt šo norīkojumu jebkurā brīdī un šāda atsaukšana nav pakļauta tiesību aktos iepriekš noteiktiem kritērijiem, un tai nav jābūt motivētai. Iesniedzējtiesa turklāt uzsver, ka iespēja šādu atsaukšanu pārbaudīt tiesā ir neskaidra. Šie apstākļi tieslietu ministram ļaujot divējādi ietekmēt tiesnešus, kuri ir tikuši norīkoti darbam tādos iztiesāšanas sastāvos kā tie sastāvi, kuriem ir jālemj par pamatlietām. Pirmām kārtām, norīkojot tiesnesi darbam augstāka līmeņa tiesā, ministrs varētu tiesnesim “atlīdzināt” par viņa rīcību iepriekšējo pienākumu izpildē vai pat izteikt zināmas cerības attiecībā uz to, kā šis tiesnesis spriedīs tiesu nākotnē, – tātad var uzskatīt, ka ar šo norīkojumu tiek aizstāta paaugstināšana amatā. Otrām kārtām, atsaucot norīkojumu, ministrs varētu “sodīt” norīkoto tiesnesi par to, ka viņš ir pieņēmis nolēmumu, kuru ministrs neatbalsta; iesniedzējtiesa šajā ziņā it īpaši uzsver pašlaik pastāvošo lielo risku, ka šāda sankcija tiktu izmantota, ja attiecīgais tiesnesis nolemtu vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu vai nepiemērot Savienības tiesībām pretrunā esošu Polijas tiesību aktu. Šāda sistēma tātad radot pamudinājumu norīkotajiem tiesnešiem lemt atbilstoši tieslietu ministra gribai – pat ja šī griba nav skaidri izteikta; tas galu galā aizskarot apsūdzētās personas tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu, bet šīs tiesības ir viena no efektīvas tiesību aizsardzības tiesā principa izpausmēm.

- 18 Otrkārt – gadījumā, ja par spriedumiem, kas tiks pieņemti pamatlietās, tiktu iesniegta kasācijas sūdzība *Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa, Polija), – iesniedzējtiesai ir šaubas, vai minētās tiesas Krimināllietu palātas iztiesāšanas sastāvi atbilst LES 19. panta 1. punkta otrajai daļai.
- 19 Treškārt, iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai, ņemot vērā šo kontekstu, pamatlietā aplūkotais valsts tiesiskais regulējums apdraud no Direktīvas 2016/343 izrietošo nevainīguma prezumpciju.
- 20 Šādos apstākļos *Sąd Okręgowy w Warszawie* (Varšavas apgabaltiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus, kuri visās lietās no C-748/19 līdz C-754/19 ir formulēti gandrīz vienādi:

“1) Vai [LES] 19. panta 1. punkta otrā daļa, to aplūkojot kopsakarā ar tā 2. pantu un tajā iekļauto tiesiskuma principu, kā arī Direktīvas [2016/343] 6. panta 1. un 2. punkts, tos aplūkojot kopsakarā ar tās 22. apsvērumu, ir jāinterpretē tādējādi, ka prasības par efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, tostarp tiesu varas neatkarību, un no nevainīguma prezumpcijas izrietošās prasības nav ievērotas, ja tiesvedība, tāda kā kriminālprocess pret atbilstoši [dažādām Kriminālkodeksa un Nodokļu kriminālkodeksa tiesību normām] apsūdzēto personu [vai] pret personu, kas notiesāta ar spriedumu, ar ko nosaka kumulatīvu sodu, ir organizēta tādējādi, ka

– iztiesāšanas sastāvā ietilpst [tiesnesis], kas ar tieslietu ministra individuālo lēmumu ir norīkots darbā no tiesas, kas ir par vienu līmeni zemāk hierarhijā, lai gan nav zināmi kritēriji, pēc kuriem vadījās tieslietu ministrs, norīkojot šo tiesnesi, valsts tiesībās nav paredzēta šāda lēmuma pārbaude tiesā un tieslietu ministram ir ļauts jebkurā brīdī izbeigt [minētā] tiesneša norīkojumu?

2) Vai pirmajā jautājumā minētās prasības nav ievērotas, ja attiecībā uz tiesas nolēmumu, kas pieņemts tādā tiesvedībā kā pirmajā jautājumā aprakstītā, pusēm ir tiesības izmantot ārkārtas pārsūdzību tādā tiesā kā *Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa), kuras nolēmumi saskaņā ar valsts tiesībām nav pārsūdzami, un saskaņā ar valsts tiesībām šīs tiesas struktūrvienības (palātas), kuras kompetencē ir izskatīt pārsūdzību, priekšsēdētājam ir noteikts pienākums iedalīt lietas atbilstoši šīs palātas tiesnešu sarakstam alfabētiskā secībā, skaidri aizliedzot izlaist jebkuru tiesnesi, un lietu iedalīšanā piedalās arī persona, kas iecelta amatā pēc tādās koleģiālās institūcijas priekšlikuma kā *Krajowa Rada Sądownictwa* (Valsts tiesu padome, Polija; turpmāk tekstā – “KRS”)], kuras sastāvā ir tiesneši:

– kurus ievēlē parlamenta palāta, kas balso kopumā par kandidātu sarakstu, kuru parlamenta komisija iepriekš ir sagatavojusi no parlamenta frakciju vai šīs palātas institūcijas izvirzītajiem kandidātiem, pamatojoties uz tiesnešu vai pilsoņu grupu priekšlikumiem, – līdz ar to ievēlēšanas procedūras gaitā kandidātiem atbalstu trīs reizes pauž politiķi;

– kuriem šajā institūcijā ir vairākums, kas ir pietiekams, lai pieņemtu lēmumu, ar ko tiek iesniegti priekšlikumi par iecelšanu tiesnešu amatos, un citus saistošus lēmumus, kas paredzēti valsts tiesībās?

3) Kādas sekas no Eiropas Savienības tiesību, tostarp pirmajā jautājumā minēto normu un prasību, skatupunkta ir tiesas nolēmumam, kas pieņemts tādā tiesvedībā kā pirmajā jautājumā aprakstītā, un tiesas nolēmumam, kas pieņemts tiesvedībā *Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa), ja tā pieņemšanā piedalās otrajā jautājumā minētā persona?

- 4) Vai atbilstoši Eiropas Savienības tiesībām, tostarp pirmajā jautājumā minētajām normām, trešajā jautājumā minēto nolēmumu sekas ir atkarīgas no tā, vai konkrētā tiesa ir lēmusi par labu vai par sliktu apsūdzētajam?”

Tiesvedība Tiesā

- 21 Ar Tiesas priekšsēdētāja 2019. gada 25. oktobra lēmumu lietas no C-748/19 līdz C-754/19 tika apvienotas rakstveida un mutvārdu procesam, kā arī sprieduma taisīšanai.
- 22 2020. gada 30. jūlijā Tiesa nosūtīja iesniedzējtiesai informācijas pieprasījumu par pamatlietu faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem. Iesniedzējtiesa atbildēja uz šo pieprasījumu 2020. gada 3. septembrī.

Par pieteikumiem izskatīt lietu paātrinātā tiesvedībā

- 23 Lēmumos lūgt prejudiciālu nolēmumu iesniedzējtiesa lūdza Tiesu šīs lietas izskatīt paātrinātā tiesvedībā saskaņā ar Tiesas Reglamenta 105. pantu. Pieteikumu pamatojumam tā būtībā norādīja tos pašus iemeslus, kuru dēļ tā bija nolēmusi vērsties Tiesā ar lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu.
- 24 Reglamenta 105. panta 1. punktā ir paredzēts, ka Tiesas priekšsēdētājs pēc iesniedzējtiesas pieteikuma vai izņēmuma kārtā pēc savas ierosmes un pēc tiesneša referenta priekšlikuma un pēc ģenerāladvokāta uzklaušanās, atkāpjoties no šā Reglamenta noteikumiem, var nolemt lūgumam sniegt prejudiciālu nolēmumu, ja lietas apstākļi prasa to izskatīt īsā termiņā, piemērot paātrinātu tiesvedību.
- 25 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka šāda paātrinātā tiesvedība ir procesuāls instruments, kas ir paredzēts ārkārtas situācijas risināšanai (spriedums, 2021. gada 2. marts, A.B. u.c. (Augstākās tiesas tiesnešu iecelšana – Pārsūdzība), C-824/18, EU:C:2021:153, 48. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 26 Šajā gadījumā 2019. gada 2. decembrī Tiesas priekšsēdētājs, uzklaušījis tiesnesi referentu un ģenerāladvokātu, nolēma, ka pieteikumi par lietas izskatīšanu paātrinātā tiesvedībā nav jāapmierina. Pirmkārt, iesniedzējtiesa nav norādījusi konkrētus iemeslus, kuru dēļ būtu bijis vajadzīgs, lai lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu tiktu izskatīti īsā termiņā. Otrkārt, tas, ka pamatlietām ir piemērojamas krimināltiesības, pats par sevi nepamato to paātrinātu izskatīšanu.

Par lūgumu atkārtoti sākt tiesvedības mutvārdu daļu

- 27 Ar dokumentu, kurš Tiesas kancelejā iesniegts 2021. gada 30. jūnijā, Polijas valdība lūdza atkārtoti sākt tiesvedības mutvārdu daļu.
- 28 Sava lūguma pamatojumam Polijas valdība būtībā norāda, ka tā nepiekrīt ģenerāladvokāta secinājumiem, kurš no prejudiciālo jautājumu un valsts tiesību normu formulējuma esot kļūdaini sapratis, ka tiesneša norīkošana augstāka līmeņa tiesā šim tiesnesim sniedz papildu priekšrocības, kuras izpaužas kā paaugstināšana amatā un lielāks atalgojums. Turklāt ģenerāladvokāts neesot norādījis tiesiskos un faktiskos apstākļus, kas viņam ļāvuši konstatēt, ka pastāv saikne starp tiesneša norīkošanu darbam citā tiesā, no vienas puses, un labākām karjeras perspektīvām un

lielāku atalgojumu, no otras puses. Katrā ziņā, pārkāpjot pušu procesuālo tiesību vienlīdzības principu, iesniedzējtiesa neesot norādījusi uz šiem apstākļiem, un lietas dalībnieki savos apsvērumos par tiem nav izteikušies.

- 29 Turklāt Polijas valdība apgalvo, ka pastāv pretruna starp ģenerālvokāta secinājumu 178. punktu, kurā viņš ir norādījis, ka Savienības tiesības neliedz to, ka dalībvalstis izmanto sistēmu, saskaņā ar kuru tiesneši dienesta interesēs uz laiku var tikt norikoti darbam citā tiesā, neatkarīgi no tā, vai šī tiesa ir tādā pašā līmenī vai augstākā līmenī, no vienas puses, un faktu, ka šajos pašos secinājumos ģenerālvokāts ir vērtējis Polijas tiesisko regulējumu no Savienības tiesībās paredzēto tiesiskuma prasību viedokļa, tādējādi pārkāpjot dalībvalstu nacionālās identitātes respektēšanas principu, kas ir minēts LES 4. panta 2. punktā, no otras puses.
- 30 Šajā ziņā ir jāatgādina, pirmkārt, ka Eiropas Savienības Tiesas statūtos un Reglamentā šo statūtu 23. pantā minētajām ieinteresētajām personām nav paredzēta iespēja iesniegt apsvērumus, lai atbildētu uz ģenerālvokāta sniegtajiem secinājumiem (spriedums, 2021. gada 6. oktobris, W. Ž. (Augstākās tiesas Ārkārtas kontroles un publisko lietu palāta – Iecelšana), C-487/19, EU:C:2021:798, 62. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 31 Otrkārt, saskaņā ar LESD 252. panta otro daļu ģenerālvokāta pienākums ir, ievērojot pilnīgu objektivitāti un neatkarību, atklātā tiesas sēdē izteikt pamatotus secinājumus par lietām, kurās atbilstoši Eiropas Savienības Tiesas statūtiem ir vajadzīga viņa iesaistīšanās. Tiesai nav saistoši nedz ģenerālvokāta secinājumi, nedz šo secinājumu pamatojums. Tādēļ viena lietas dalībnieka nepiekrīšana ģenerālvokāta secinājumiem, lai kādi arī būtu viņa šajos secinājumos aplūkoti jautājumi, pati par sevi nevar būt mutvārdu procesa atkārtotu sākšanu pamatojošs iemesls (spriedums, 2021. gada 6. oktobris, W. Ž. (Augstākās tiesas Ārkārtas kontroles un publisko lietu palāta – Iecelšana), C-487/19, EU:C:2021:798, 63. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 32 Protams, Tiesa jebkurā brīdī, uzklusējusi ģenerālvokātu, var izdot rīkojumu par tiesvedības mutvārdu daļas atkārtotu sākšanu saskaņā ar tās Reglamenta 83. pantu, it īpaši, ja tā uzskata, ka tā nav pietiekami informēta, vai ja kāds lietas dalībnieks pēc šīs daļas pabeigšanas iesniedz ziņas par jaunu faktu, kam var būt izšķiroša ietekme uz Tiesas nolēmumu, vai arī ja lieta ir jāizskata, pamatojoties uz argumentu, kuru ieinteresētās personas nav apspriedušas.
- 33 Tomēr šajā gadījumā Tiesa norāda, ka tās rīcībā ir visa vajadzīgā informācija, lai pieņemtu nolēmumu, un ka šīs lietas nav jāizskata, pamatojoties uz argumentu, kuru ieinteresētās personas nav apspriedušas. Turklāt pieteikumos par tiesvedības mutvārdu daļas atkārtotu sākšanu nav norādīts neviens jauns fakts, kurš varētu izšķiroši ietekmēt tās nolēmumu šajās lietās. Šādos apstākļos Tiesa, uzklusējusi ģenerālvokātu, uzskata, ka nav pamata izdot rīkojumu par tiesvedības mutvārdu daļas atkārtotu sākšanu.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par Tiesas kompetenci

- 34 Polijas valdība, *Prokuratura Regionalna w Lublinie* (Apgabala prokuratūra Lublīnā, Polija) un *Prokuratura Regionalna w Warszawie* (Apgabala prokuratūra Varšavā, Polija), kas Tiesai iesniedza apsvērumus to rajona prokuratūru vārdā, kuras ir uzsākušas pamatlīstās aplūkoto kriminālvajāšanu, uzskata, ka tiesiskie un faktiskie apstākļi, uz kuriem attiecas prejudiciālie jautājumi, neietilpst Savienības tiesību piemērošanas jomā. Proti, tādu valsts tiesību normu

izstrādāšana, kuras attiecas uz tiesu organizāciju – it īpaši uz tiesnešu iecelšanas procedūru, tieslietu padomju sastāvu vai tiesnešu norīkošanu darbam citā tiesā, kas nav tā, kurā tie parasti veic savus pienākumus, kā arī uz valsts tiesu spriedumu tiesiskajām sekām – ietilpstot katras dalībvalsts ekskluzīvajā kompetencē.

- 35 Apgabala prokuratūra Ļubļinā un Apgabala prokuratūra Varšavā it īpaši uzsver, ka Tiesai nav nedz pilnvaru paredzēt nosacījumus, ar kādiem ir pieļaujama tiesnešu norīkošana, nedz novērtēt personas iecelšanas tiesneša amatā spēkā esamību, nedz arī lemt par šīs personas kā tiesneša statusu vai arī lemt par valsts tiesas nolēmuma pastāvēšanu. Līdz ar to Tiesas kompetencē neesot atbildēt uz pamatlietās uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem.
- 36 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka, lai gan tiesu organizācija dalībvalstīs neapšaubāmi ir šo dalībvalstu kompetencē, tomēr, īstenojot šo kompetenci, dalībvalstīm ir jāievēro pienākumi, kas tām izriet no Savienības tiesībām, un tas tā var būt tostarp attiecībā uz valsts tiesību normām par tādu lēmumu pieņemšanu, ar kuriem tiesneši tiek iecelti amatā, un – attiecīgā gadījumā – tādu noteikumu gadījumā, kas attiecas uz pārbaudi tiesā šādu iecelšanas procedūru kontekstā (spriedums, 2021. gada 6. oktobris, W. Ž. (Augstākās tiesas Ārkārtas kontroles un publisko lietu palāta – Iecelšana), C-487/19, EU:C:2021:798, 75. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra). Tas pats attiecas uz valsts tiesību normām par lēmumu par tiesnešu norīkošanu tiesas spriešanas funkciju veikšanai citā tiesā pieņemšanu.
- 37 Turklāt šie Polijas valdības, Apgabala prokuratūras Ļubļinā un Apgabala prokuratūras Varšavā izvirzītie iebildumi būtībā attiecas uz pašu uzdotajos jautājumos minēto Savienības tiesību normu tvērumu un līdz ar to – uz šo tiesību normu interpretāciju. Šāda interpretācija acīmredzami ietilpst Tiesas kompetencē atbilstoši LESD 267. pantam (pēc analogijas skat. spriedumu, 2021. gada 6. oktobris, W. Ž. (Augstākās tiesas Ārkārtas kontroles un publisko lietu palāta – Iecelšana), C-487/19, EU:C:2021:798, 76. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 38 No iepriekš minētā izriet, ka Tiesas kompetencē ir lemt par šiem lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu.

Par pirmo jautājumu

- 39 Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai LES 19. panta 1. punkta otrā daļa, lasot to kopsakarā ar LES 2. pantu, kā arī Direktīvas 2016/343 6. panta 1. un 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem ir pretrunā tādas valsts tiesību normas, saskaņā ar kurām dalībvalsts tieslietu ministrs, pamatojoties uz nepubliskotiem kritērijiem, var, pirmkārt, uz noteiktu vai nenoteiktu laiku norīkot tiesnesi darbam augstāka līmeņa krimināltiesā un, otrkārt, jebkurā brīdī ar nemotivētu lēmumu atsaukt šo norīkojumu neatkarīgi no tā, vai minētais norīkojums ir uz noteiktu vai nenoteiktu laiku.

Par pieņemamību

- 40 Polijas valdība, Apgabala prokuratūra Ļubļinā un Apgabala prokuratūra Varšavā uzskata, ka šis jautājums nav pieņemams.
- 41 Šajā ziņā, pirmām kārtām, Apgabala prokuratūra Ļubļinā un Apgabala prokuratūra Varšavā norāda, ka lēmumus par prejudiciālo jautājumu uzdošanu Tiesai esot pieņēmusi iztiesāšanas sastāva priekšsēdētāja, lemjot bez abu pārējo iztiesāšanas sastāva locekļu piedalīšanās. Taču

atbilstoši Kriminālprocesa kodeksa 29. panta 1. punktam apelācijas instances tiesai ir jālemj trīs tiesnešu sastāvā, ja vien likumā nav noteikts citādi, un pamatlietās neesot konstatējams neviens apstāklis, kas attaisnotu cita iztiesāšanas sastāva izmantošanu. Tādējādi iztiesāšanas sastāva priekšsēdētājam neesot nekādas kompetences vienai pašai lemt par jebkādiem jautājumiem – nedz primāri, nedz pakārtoti –, līdz ar to nevar uzskatīt, ka Tiesā būtu vērsusies dalībvalsts “tiesa” LESD 267. panta izpratnē.

- 42 Šajā ziņā vispirms ir jāatgādina, ka atbilstoši Tiesas pastāvīgajai judikatūrai, lai novērtētu, vai attiecīgajai iesniedzējinstīcijai ir “tiesas” raksturiezīmes LESD 267. panta izpratnē, un tas ir jautājums, uz kuru attiecas vienīgi Savienības tiesības, un lai izvērtētu, vai lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir pieņemams, Tiesa ņem vērā virkni aspektu, kā, piemēram, vai šī institūcija ir izveidota ar likumu, vai tā ir pastāvīga, vai tās pieņemtie nolēmumi ir saistoši, vai procedūra tajā notiek atbilstoši sacīkstes principam, vai tā piemēro tiesību normas, kā arī vai tā ir neatkarīga (spriedums, 2020. gada 9. jūlijs, *Land Hessen*, C-272/19, EU:C:2020:535, 43. punkts).
- 43 Šajā gadījumā šos lūgumus sniegt prejudiciālu nolēmumu ir iesniegusi *Sąd Okręgowy w Warszawie* (Varšavas apgabaltiesa) X krimināllietu apelācijas nodaļa ar iztiesāšanas sastāvu priekšsēdētājas septiņās pamatlietās starpniecību. Turklāt netiek apstrīdēts, ka *Sąd Okręgowy w Warszawie* (Varšavas apgabaltiesa) atbilst šā sprieduma 42. punktā atgādinātajām prasībām.
- 44 No pastāvīgās judikatūras izriet, ka LESD 267. pantā paredzētajā prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā Tiesai, ņemot vērā funkciju sadali starp to un dalībvalsts tiesu, nav jāpārbauda, vai lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir pieņemts atbilstoši dalībvalsts noteikumiem par tiesu organizāciju un procesu tajās. Tātad Tiesai ir jāņem vērā dalībvalsts tiesas nolēmums par prejudiciālu jautājumu uzdošanu, ja vien tas nav atcelts, izmantojot valsts tiesībās eventuāli paredzētās pārsūdzības procedūras (spriedums, 1982. gada 14. janvāris, *Reina*, 65/81, EU:C:1982:6, 7. punkts).
- 45 Tātad neviens no šā sprieduma 41. punktā izklāstītajiem Apgabala prokuratūras Ļubļinā un Apgabala prokuratūras Varšavā izvirzītajiem argumentiem nevar atspēkot faktu, ka pirmo jautājumu ir uzdevusi “tiesa” LESD 267. panta izpratnē.
- 46 Otrām kārtām, Polijas valdība uzsver, ka pamatlietas attiecas uz krimināltiesībām un kriminālprocesu, proti, jomām, kuras Savienības tiesībās nav saskaņotas. Saikne ar Savienības tiesībām, kuru iesniedzējtiesa cenšas pierādīt un kura, pēc tās domām, izrietot no tā, ka tai ir jāizskata krimināllietas, ka ir jāievēro ikviena apsūdzētā tiesības uz aizstāvību un ka tās ir arī aizsargātas ar Direktīvu 2016/343, neesot pietiekami reāla, lai varētu uzskatīt, ka atbilde uz šo jautājumu ir nepieciešama tajā izskatāmo strīdu atrisināšanai.
- 47 Šajā ziņā ir jānorāda, ka ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa pat vēl pirms pamatlietu izskatīšanas pēc būtības vēlas noskaidrot, vai valsts tiesību normas, uz kuru pamata norīkotais tiesnesis ir iekļauts iztiesāšanas sastāvā, kam jāizskata šīs lietas, ir saderīgas ar tiesnešu neatkarības principu.
- 48 Tiesa jau ir uzsvērusi, ka atbilde uz prejudiciālajiem jautājumiem var būt nepieciešama, lai sniegtu iesniedzējtiesām tādu Savienības tiesību interpretāciju, kura tām ļautu izlemt valsts tiesību procesuālos jautājumus, pirms tās var pēc būtības izspriest tajās izskatāmos strīdus (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 6. oktobris, *W. Ź.* (Augstākās tiesas Ārkārtas kontroles un publisko lietu palāta – Iecelšana), C-487/19, EU:C:2021:798, 94. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 49 Šajā gadījumā pirmais prejudiciālais jautājums attiecas uz Savienības tiesību normu interpretāciju, kā arī to ietekmi – it īpaši ņemot vērā Savienības tiesību pārākumu – uz to iztiesāšanas sastāvu tiesiskumu, kuri izskata pamatlietas. Tādējādi Tiesas atbilde ir nepieciešama, lai ļautu iesniedzējtiesai atrisināt jautājumu, kas ir radies *in limine litis*, pirms iztiesāšanas sastāvi lemj par pamatlietām pēc būtības.
- 50 Šajos apstākļos Polijas valdības izvirzītais iebildums ir jānoraida.
- 51 Trešām kārtām, Polijas valdība apgalvo, ka prejudiciālais jautājums ir hipotētisks, jo Tiesas atbilde uz šo jautājumu nekādi nevar ietekmēt kriminālprocesu pamatlietā turpinājumu. Proti, no procesuālā viedokļa, pat ja Tiesai būtu jānospiež, ka attiecīgās tiesību normas par tiesnešu norīkošanu ir pretrunā Savienības tiesībām, iztiesāšanas sastāva priekšsēdētājam nebūtu iespējams piemērot šādu interpretāciju, jo tā nebūtu tiesīga citam minētā iztiesāšanas sastāva loceklim atņemt tiesības spriest tiesu, tostarp pamatojoties uz Savienības tiesībām.
- 52 Šajā ziņā ir jāuzsver, ka saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru LESD 267. pantā iedibinātās sadarbības starp Tiesu un valstu tiesām ietvaros tikai valsts tiesai, kas iztiesā lietu un kas ir atbildīga par pieņemamo tiesas nolēmumu, ņemot vērā lietas īpatnības, ir jānovērtē gan tas, cik lielā mērā prejudiciālais nolēmums ir nepieciešams sprieduma taisīšanai, gan arī Tiesai uzdoto jautājumu atbilstība. Tādēļ, ja uzdotie jautājumi attiecas uz Savienības tiesību interpretāciju, Tiesai principā ir jālemj (spriedums, 2020. gada 24. novembris, *Openbaar Ministerie* (Dokumentu viltošana), C-510/19, EU:C:2020:953, 25. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 53 Turpinājumā, šā sprieduma 36. punktā ir atgādināts, ka dalībvalstīm, īstenojot savu kompetenci tiesu sistēmas organizācijas jomā, tostarp tad, kad tās izstrādā valsts tiesību normas par tiesnešu norīkošanu tiesas spriešanas funkciju izpildei citā tiesā vai arī par tiesas sastāva likumības pārbaudi, ir jāievēro pienākumi, kuri tām izriet no Savienības tiesībām.
- 54 Šajā ziņā ir jākonstatē, ka šādi Polijas valdības izvirzītie argumenti būtībā ir saistīti ar Savienības tiesību normu, uz kurām attiecas pirmais jautājums, piemērojamību un tātad – to interpretāciju, kā arī sekām, kas var izrietēt no šīm tiesību normām, it īpaši, ņemot vērā Savienības tiesību pārākumu. Šādi argumenti, kas attiecas uz uzdotā jautājuma būtību, tādējādi pēc definīcijas nevar izraisīt tā nepieņemamību (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 6. oktobris, *W. Ź.* (Augstākās tiesas Ārkārtas kontroles un publisko lietu palāta – Iecelšana), C-487/19, EU:C:2021:798, 90. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 55 Ceturtām kārtām un visbeidzot, Polijas valdība, Apgabala prokuratūra Ļubļinā un Apgabala prokuratūra Varšavā norāda, ka lūgumos sniegt prejudiciālu nolēmumu neesot iekļauta Reglamenta 94. pantā paredzētā informācija. Proti, šajos lūgumos iesniedzējtiesa neesot norādījusi nedz pamatlietu priekšmetu, nedz atbilstošos faktus, nedz arī vismaz kopsavilkuma veidā izklāstījusi faktiskos apstākļus, uz kuriem ir balstīti prejudiciālie jautājumi.
- 56 Turklāt lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu neesot pietiekami pamatoti, it īpaši attiecībā uz iemesliem, kāpēc ir izvēlētas tās Savienības tiesību normas, kuru interpretācija tiek lūgta, un attiecībā uz pierādījumiem par saiknes esamību starp minētajām tiesību normām un pamatlietās piemērojamajām valsts tiesību normām. Iesniedzējtiesa esot vienīgi citējusi Savienības tiesību normas un īsumā izklāstījusi dažu šo normu interpretāciju, neizvērtējot nedz to savstarpējo saistību, nedz dažādo normu, kuru interpretācija tiek lūgta, nozīmīgumu pamatlietas izspriešanā.

- 57 Šajā ziņā no šā sprieduma 5.–14. un 16.–19. punktā minētajiem apstākļiem izriet, ka lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu, kā tos ir precizējusi iesniedzējtiesa savā atbildē uz Tiesas pieprasījumu sniegt informāciju, ietver visu nepieciešamo informāciju, it īpaši to valsts tiesību normu saturu, kuras var tikt piemērotas šajā gadījumā, iemeslus, kuru dēļ iesniedzējtiesa ir uzdevusi Tiesai jautājumus par šā sprieduma 39. punktā minēto tiesību normu interpretāciju, kā arī iesniedzējtiesas konstatētās saiknes starp šīm normām un norādītajām valsts tiesību normām, – tādējādi Tiesa var lemt par pirmo jautājumu.
- 58 Ņemot vērā visus iepriekš izklāstītos apsvērumus, ir jākonstatē, ka pirmais uzdotais jautājums ir pieņemams.

Par lietas būtību

- 59 LES 19. pantā, kurā ir konkretizēta LES 2. pantā noteiktā tiesiskuma vērtība, valsts tiesām un Tiesai ir uzticēts uzdevums nodrošināt pilnīgu Savienības tiesību piemērošanu visās dalībvalstīs, kā arī aizsardzību tiesā, kura šiem indivīdiem izriet no šīm tiesībām (spriedums, 2021. gada 2. marts, A.B. u.c. (Augstākās tiesas tiesnešu iecelšana – Pārsūdzība), C-824/18, EU:C:2021:153, 108. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 60 Šajā saistībā, kā ir paredzēts LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā, dalībvalstīm ir jāparedz tiesību aizsardzības līdzekļu un procedūru sistēma, kas nodrošina privātpersonām tiesību uz efektīvu pārbaudi tiesā ievērošanu jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības (spriedums, 2021. gada 2. marts, A.B. u.c. (Augstākās tiesas tiesnešu iecelšana – Pārsūdzība), C-824/18, EU:C:2021:153, 109. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 61 Kā izriet no pastāvīgās judikatūras, tiesību, kuras indivīdi gūst no Savienības tiesībām, efektīvas aizsardzības tiesā princips, uz ko ir atsauce LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā, ir Savienības tiesību vispārējs princips, kas izriet no dalībvalstīm kopīgajām konstitucionālajām tradīcijām, kas ir atzīts Romā 1950. gada 4. novembrī parakstītās Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6. un 13. pantā un kas šobrīd ir apstiprināts Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 47. pantā (spriedums, 2021. gada 2. marts, A.B. u.c. (Augstākās tiesas tiesnešu iecelšana – Pārsūdzība), C-824/18, EU:C:2021:153, 110. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 62 Attiecībā uz LES 19. panta 1. punkta otrās daļas piemērojamību *ratione materiae* ir jāatgādina, ka šī norma darbojas “jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības”, neatkarīgi no situācijas, kādā dalībvalstis īsteno šīs tiesības Hartas 51. panta 1. punkta izpratnē (spriedums, 2021. gada 2. marts, A.B. u.c. (Augstākās tiesas tiesnešu iecelšana – Pārsūdzība), C-824/18, EU:C:2021:153, 111. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 63 Saskaņā ar LES 19. panta 1. punkta otro daļu visām dalībvalstīm tostarp ir jānodrošina, lai attiecīgās instances, kas kā “tiesa” Savienības tiesībās noteiktajā izpratnē ietilpst attiecīgajā tiesību aizsardzības līdzekļu sistēmā jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības, un kas tādējādi šajā statusā var spriest par Savienības tiesību piemērošanu un interpretāciju, atbilstu efektīvas tiesību aizsardzības tiesā prasībām (spriedums, 2021. gada 6. oktobris, W. Ž. (Augstākās tiesas Ārkārtas kontroles un publisko lietu palāta – Iecelšana), C-487/19, EU:C:2021:798, 104. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 64 Šajā gadījumā nav strīda par to, ka Polijas vispārējās jurisdikcijas tiesas, kuru skaitā ir apgabaltiesas, kāda ir *Sąd Okręgowy w Warszawie* (Varšavas apgabaltiesa), var tikt aicinātas spriest par jautājumiem, kuri ir saistīti ar Savienības tiesību piemērošanu vai interpretēšanu, un ka tās kā “tiesas” šajās tiesībās definētajā nozīmē ietilpst Polijas tiesību aizsardzības līdzekļu sistēmā “jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības” LES 19. panta 1. punkta otrās daļas izpratnē, un tādēļ šīm tiesām ir jāatbilst prasībai par efektīvu tiesību aizsardzību tiesā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 6. oktobris, W. Ż. (Augstākās tiesas Ārkārtas kontroles un publisko lietu palāta – Iecelšana), C-487/19, EU:C:2021:798, 106. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 65 Lai nodrošinātu, ka šādas tiesas spēj nodrošināt saskaņā ar LES 19. panta 1. punkta otro daļu prasīto efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, īpaši svarīga – kā to apstiprina Hartas 47. panta otrā daļa, kurā kā viena no prasībām saistībā ar pamattiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību ir minēta piekļuve “neatkarīgai” tiesai, – ir šo instanču neatkarības saglabāšana (spriedums, 2021. gada 6. oktobris, W. Ż. (Augstākās tiesa Ārkārtas kontroles un publisko lietu palāta – Iecelšana), C-487/19, EU:C:2021:798, 107. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 66 Kā Tiesa ir vairākkārt uzsvērusi, šī prasība par tiesu neatkarību, kas ir neatraujami saistīta ar tiesas spriešanu, ietilpst tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā un tiesību uz lietas taisnīgu izskatīšanu būtiskajā saturā, kurām ir kardināla nozīme kā garantijai visu to tiesību aizsardzībai, kuras privātpersonām izriet no Savienības tiesībām, un LES 2. pantā izklāstīto dalībvalstu kopējo vērtību, tostarp tiesiskuma vērtības, saglabāšanai (spriedums, 2021. gada 6. oktobris, W. Ż. (Augstākās tiesa Ārkārtas kontroles un publisko lietu palāta – Iecelšana), C-487/19, EU:C:2021:798, 108. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 67 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru atbilstoši Savienības tiesībām nepieciešamās neatkarības un objektivitātes garantijas ir balstītas uz premisu, ka pastāv tādi noteikumi – tostarp attiecībā uz tiesas sastāvu, iecelšanu, pilnvaru ilgumu, kā arī tās locekļu atstatīšanas, noraidīšanas un atsaukšanas iemesliem –, kuri ļauj kļūdēt jebkādas indivīdu pamatotas šaubas par šīs tiesas ārēju neietekmējamību un par tās neitralitāti attiecībā uz izvērtējamajām interesēm (spriedums, 2021. gada 6. oktobris, W. Ż. (Augstākās tiesa Ārkārtas kontroles un publisko lietu palāta – Iecelšana), C-487/19, EU:C:2021:798, 109. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 68 Konkrēti, atbilstoši tiesiskas valsts darbībai raksturīgajam varas dalīšanas principam ir jānodrošina tostarp tiesu neatkarība no likumdošanas varas un izpildvaras (spriedums, 2021. gada 6. oktobris, W. Ż. (Augstākās tiesa Ārkārtas kontroles un publisko lietu palāta – Iecelšana), C-487/19, EU:C:2021:798, 127. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 69 Šajā ziņā ir svarīgi, lai tiesneši būtu pasargāti no ārējas ietekmes vai spiediena, kas var apdraudēt viņu neatkarību. Noteikumiem, kas piemērojami tiesnešu statusam un tiesneša amata pienākumu izpildei, it īpaši ir jāļauj izslēgt ne tikai jebkādu tiešu ietekmi, kas izpaužas norāžu veidā, bet arī netiešāku ietekmi, kas varētu iespaidot attiecīgo tiesnešu lēmumus, un tādējādi novērst šķietamo to neatkarības vai objektivitātes neesamību, kas varētu apdraudēt paļāvību, kāda tiesai ir jārada privātpersonām demokrātiskā sabiedrībā un tiesiskā valstī (spriedums, 2021. gada 6. oktobris, W. Ż. (Augstākās tiesa Ārkārtas kontroles un publisko lietu palāta – Iecelšana), C-487/19, EU:C:2021:798, 110. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 70 Šajā gadījumā iesniedzējtiesas šaubas attiecas uz iespēju dalībvalsts tieslietu ministram, pirmkārt, pamatojoties uz nepubliskotiem kritērijiem, norīkot tiesnesi darbam citā krimināltiesā uz noteiktu vai nenoteiktu laiku un, otrkārt, jebkurā brīdī un ar nemotivētu lēmumu atsaukt šo norīkojumu neatkarīgi no tā, vai minētais norīkojums ir uz noteiktu vai nenoteiktu laiku.

- 71 Šajā ziņā, kā atgādināts šā sprieduma 67. punktā, neatkarības un objektivitātes garantijas, kurām atbilstoši Savienības tiesībām ir jāattiecas uz tiesām, kas var lemt par Savienības tiesību piemērošanu vai interpretāciju, ir balstītas uz premisu, ka pastāv tādi noteikumi – it īpaši attiecībā uz tiesas sastāvu, iecelšanu, pilnvaru ilgumu, kā arī tās locekļu atsaukšanas iemesliem –, kuri ļauj kļūdēt jebkādas indivīdu pamatotas šaubas par šīs tiesas ārēju neietekmējamību un par tās neitralitāti attiecībā uz izvērtējamajām interesēm. Šādas normas noteikti ietver noteikumus par tiesnešu norīkošanu, jo, kā tas ir Likuma par vispārējās jurisdikcijas tiesu organizāciju 77. panta noteikumu gadījumā, minētās normas var ietekmēt gan lietu izskatošās tiesas sastāvu, gan šādi norīkoto tiesnešu amata pilnvaru ilgumu un tajās ir paredzēta iespēja atsaukt vienu vai vairāku tās locekļu norīkojumu.
- 72 Ir gan taisnība, ka dalībvalstis var izmantot sistēmu, saskaņā ar kuru tiesnešus dienesta interesēs uz laiku var norīkot darbam no vienas tiesas citā (šajā nozīmē skat. ECT spriedumu, 2011. gada 25. oktobris, *Richert* pret Poliju, CE:ECHR:2011:1025JUD005480907, 44. punkts, un 2012. gada 20. marts, *Dryzek* pret Poliju, CE:ECHR:2012:0320DEC001228509, 49. punkts).
- 73 Tomēr neatkarības prasības ievērošanai ir nepieciešams, lai noteikumi, kas reglamentē tiesnešu norīkošanu, sniegtu neatkarības un objektivitātes garantijas, kas nepieciešamas, lai izvairītos no jebkāda riska, ka šī norīkošana tiks izmantota kā līdzeklis tiesas nolēmumu satura politiskai kontrolei (pēc analogijas skat. spriedumu, 2021. gada 18. maijs, *Asociația "Forumul Judecătorilor din România"* u.c., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 un C-397/19, EU:C:2021:393, 198. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 74 Tieši iesniedzējtiesai galu galā – ņemot vērā visus šā sprieduma 59.–73. punktā atgādinātos principus un pēc tam, kad tā būs veikusi šajā ziņā prasītos vērtējumus, – būs jālemj par to, vai visi apstākļi, kādos tieslietu ministrs var norīkot tiesnesi darbam augstāka līmeņa tiesā un atsaukt šo norīkojumu, var likt secināt, ka šo tiesnešu norīkojuma laikposmā uz tiem neattiecas neatkarības un objektivitātes garantijas (šajā nozīmē pēc analogijas skat. spriedumu, 2021. gada 6. oktobris, W. Ż. (Augstākās tiesa Ārkārtas kontroles un publisko lietu palāta – Iecelšana), C-487/19, EU:C:2021:798, 131. punkts).
- 75 Proti, ar LESD 267. pantu Tiesa ir pilnvarota nevis piemērot Savienības tiesību normas konkrētam gadījumam, bet gan tikai lemt par Līgumu un Savienības iestāžu pieņemto tiesību aktu interpretāciju, tostarp, pamatojoties uz Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem, sniedzot iesniedzējtiesai Savienības tiesību interpretācijas elementus, kuri tai varētu būt noderīgi, izvērtējot kādas šo tiesību normas sekas (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 6. oktobris, W. Ż. (Augstākās tiesa Ārkārtas kontroles un publisko lietu palāta – Iecelšana), C-487/19, EU:C:2021:798, 132. un 133. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).
- 76 Šajā ziņā ir taisnība, ka apstākļi, saskaņā ar kuru atbilstoši Likuma par vispārējās jurisdikcijas tiesu organizāciju 77. panta 1. punktam tieslietu ministrs tiesnesi darbam citā tiesā tiesas spriešanas funkciju vai administratīvo uzdevumu veikšanai var norīkot tikai ar viņa piekrišanu, ir būtiska procesuāla garantija.
- 77 Tomēr attiecībā uz Polijas tiesību normām, kuras reglamentē tiesnešu norīkošanu, un attiecībā uz pašiem apstākļiem, kuros tiesneši ir tikuši norīkoti *Sąd Okręgowy w Warszawie* (Varšavas apgabaltiesa), iesniedzējtiesa norāda uz vairākiem apstākļiem, kuri, tās ieskatā, sniedz iespēju tieslietu ministram ietekmēt šos tiesnešus tādā veidā, ka var rasties šaubas par viņu neatkarību.

- 78 Proti, pirmkārt, kā norādījusi iesniedzējtiesa, kritēriji, kurus tieslietu ministrs piemēro tiesnešu norīkošanai, nav publiskoti. Turklāt tieslietu ministram ir pilnvaras jebkurā brīdī izbeigt šādus norīkojumus, lai gan kritēriji, kas, iespējams, reglamentē šīs pilnvaras, nav zināmi un šāds lēmums netiek motivēts.
- 79 Lai izvairītos no patvaļas un manipulācijas riska, lēmums par tiesneša norīkošanu un lēmums, ar kuru tiek izbeigts šis norīkojums, – it īpaši, ja runa ir par norīkošanu darbam augstāka līmeņa tiesā, – ir jāpieņem uz iepriekš zināmu kritēriju pamata un tam ir jābūt pienācīgi motivētam.
- 80 Otrkārt, no Likuma par vispārējās jurisdikcijas tiesu organizāciju 77. panta 4. punkta izriet, ka tieslietu ministrs var atsaukt tiesneša norīkojumu neatkarīgi no tā, vai šis norīkojums ir uz noteiktu vai nenoteiktu laiku, un ka īpašajā gadījumā, kad tiesnesis ir ticis norīkots uz noteiktu laiku, atsaukšana var notikt pat bez iepriekšēja brīdinājuma. Tādējādi šī tiesību norma ļauj tieslietu ministram jebkurā brīdī izlemt atsaukt norīkoto tiesnesi. Turklāt minētajā tiesību normā nav paredzēti īpaši nosacījumi, kas reglamentētu norīkojuma atsaukšanu.
- 81 Tādējādi tieslietu ministra iespēja jebkurā brīdī atsaukt tiesneša norīkojumu, it īpaši gadījumā, ja ir notikusi norīkošana darbam augstāka līmeņa tiesā, varētu radīt indivīdam iespaidu, ka tā lietu izskatošā norīkotā tiesneša vērtējumu ietekmē bažas, ka norīkojums tiks atsaukts.
- 82 Turklāt šī iespēja atsaukt tiesneša norīkojumu jebkurā brīdī un bez publiski zināma iemesla varētu arī izraisīt norīkotajam tiesnesim sajūtu, ka viņam ir jāreaģē uz tieslietu ministra gaidām, kas savukārt varētu radīt pašiem tiesnešiem iespaidu, ka viņi ir “pakļauti” tieslietu ministram, kas ir nesavietojami ar tiesnešu neatceļamības principu.
- 83 Visbeidzot, tā kā tiesneša norīkojuma atsaukšana bez viņa piekrišanas pēdējam minētajam var radīt tādas pašas sekas kā disciplinārsods, LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā ir noteikts, ka šādam pasākumam piemērojamam tiesiskajam regulējumam ir jāietver visas vajadzīgās garantijas, lai novērstu jebkādu risku, ka šāda sistēma varētu tikt izmantota kā tiesas nolēmumu satura politiskās kontroles instruments, – tas tostarp nozīmē, ka minētais pasākums var tikt apstrīdēts tiesā atbilstoši procedūrai, kurā ir pilnībā garantētas Hartas 47. un 48. pantā paredzētās tiesības (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 6. oktobris, W. Ž. (Augstākās tiesa Ārkārtas kontroles un publisko lietu palāta – Iecelšana), C-487/19; EU:C:2021:798, 115. un 118. punkts).
- 84 Treškārt, lai gan – kā atgādināts šā sprieduma 80. punktā – tieslietu ministrs, atsaucot tiesneša norīkojumu, var pieņemt lēmumu, kas ietekmē iztiesāšanas sastāva uzbūvi, šis pats ministrs saskaņā ar Prokuratūras likuma 1. panta 2. punktu turklāt pilda ģenerālprokurora amata pienākumus un šajā statusā saskaņā ar šā likuma 13. panta 2. punktu viņa pakļautībā tostarp atrodas prokuratūras vispārējās organizācijas vienību prokurori. Tādējādi tieslietu ministram konkrētajā krimināllietā ir pilnvaras gan attiecībā uz prokuroru, gan attiecībā uz norīkotajiem tiesnešiem, bet tas indivīdiem var radīt pamatotas šaubas par minēto norīkoto tiesnešu objektivitāti, kad tie pieņem lēmumu šādā lietā.
- 85 Ceturtkārt, no iesniedzējtiesas norādēm izriet, ka tiesneši, kas ir norīkoti darbam iztiesāšanas sastāvā, kuriem ir jāizspriež pamatlietas, turpina vienlaikus pildīt disciplinārlietu amatpersonas vietnieka amata pienākumus, kurus viņi veica pirms viņu norīkojuma; pēdējais minētais ir amatpersona, kurai ir uzdots vajadzības gadījumā tieslietu ministra pakļautībā veikt izmeklēšanu disciplinārlietās, kas var tikt uzsāktas pret tiesnešiem (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 15. jūlijs, Komisija/Polija (Disciplinārie pasākumi pret tiesnešiem), C-791/19, EU:C:2021:596, 233. punkts).

- 86 Taču – kā būtībā norādījis arī ģenerāladvokāts secinājumu 190. punktā – tas, ka viena un tā pati persona pilda gan norīkotā tiesneša, gan disciplinārlietu amatpersonas vietnieka funkcijas tādā kontekstā, kurā saskaņā ar Likuma par vispārējās jurisdikcijas tiesu organizāciju 112. pantu disciplinārlietu amatpersonas vietniekus arī ieceļ tieslietu ministrs, var indivīdiem radīt pamatotas šaubas par to, ka pārējie attiecīgā iztiesāšanas sastāva locekļi ir ārēji neietekmējami šā sprieduma 67. un 68. punktā atgādinātās judikatūras izpratnē, jo šie locekļi varētu bažīties, ka norīkotais tiesnesis piedalās attiecībā uz viņiem notiekošu disciplinārlietu izskatīšanā.
- 87 No visiem šiem apstākļiem izriet, ka, aplūkojot tos kopsakarā, šā sprieduma 76.–86. punktā izklāstītie apstākļi – neskarot galīgos vērtējumus, kuri šajā ziņā ir jāveic iesniedzējtiesai, – var likt izdarīt secinājumu, ka tieslietu ministram, kurš vienlaikus ir arī ģenerālprokurors, pamatojoties uz oficiāli nezināmiem kritērijiem, ir tiesības norīkot tiesnešus darbam augstāka līmeņa tiesās, kā arī izbeigt šo tiesnešu norīkojumu jebkurā brīdī un bez pienākuma motivēt šādu lēmumu; tas rada tādas sekas, ka laikposmā, kurā šie tiesneši ir norīkoti, uz viņiem neattiecas neatkarības garantijas, kurām tiesiskā valstī parasti ir jāattiecas uz visiem tiesnešiem. Šādas pilnvaras nevar uzskatīt par saderīgām ar pienākumu ievērot neatkarības prasību atbilstoši šā sprieduma 73. punktā atgādinātajai judikatūrai.
- 88 Turklāt – runājot par nevainīguma prezumpciju, uz kuru ir atsauce Direktīvas 2016/343 22. apsvērumā un 6. pantā, kas arī ir minēti pirmajā prejudiciālajā jautājumā, – šī prezumpcija nozīmē, ka tiesai ir jābūt brīvai no jebkādiem aizspriedumiem un iepriekšēja viedokļa, kad tā izskata jautājumu par apsūdzētās personas kriminālatbildību. Tātad tiesnešu neatkarība un objektivitāte ir būtiski nosacījumi, lai nodrošinātu nevainīguma prezumpciju.
- 89 Taču šajā gadījumā šķiet, ka tādos apstākļos kā pamatlietās, kuri ir aprakstīti šā sprieduma 87. punktā, tiesnešu neatkarība un objektivitāte un līdz ar to nevainīguma prezumpcija var tikt apdraudēta.
- 90 Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka LES 19. panta 1. punkta otrā daļa, to lasot kopsakarā ar LES 2. pantu, kā arī Direktīvas 2016/343 6. panta 1. un 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem ir pretrunā tādas valsts tiesību normas, saskaņā ar kurām dalībvalsts tieslietu ministrs, pamatojoties uz nepubliskotiem kritērijiem, var, pirmkārt, uz noteiktu vai nenoteiktu laiku norīkot tiesnesi darbam augstāka līmeņa krimināltiesā un, otrkārt, jebkurā brīdī ar nemotivētu lēmumu atsaukt šo norīkojumu neatkarīgi no tā, vai minētais norīkojums ir uz noteiktu vai nenoteiktu laiku.

Par otro līdz ceturto jautājumu

- 91 Ar otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai no efektīvas tiesību aizsardzības tiesā izrietošās prasības, starp kurām ir tiesu neatkarība, kā arī prasības, kas izriet no nevainīguma prezumpcijas, netiek ievērotas ar to, ka gadījumā, ja par spriedumiem, kuri tiks pasludināti pamatlietās, tiktu iesniegtas pārsūdzības *Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa), šīs pārsūdzības varētu tikt iedalītas tiesnesim, kurš ir iecelts pēc *KRS* priekšlikuma. Ar trešo jautājumu tā būtībā jautā par šo spriedumu, kuri tiks taisīti, tiesiskajām sekām gadījumā, ja tos taisītu iztiesāšanas sastāvs, kurā ietilpst viens vai vairāki tieslietu ministra norīkotie tiesneši, un pārsūdzības gadījumā – par tāda *Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa) nolēmuma tiesiskajām sekām, kas pieņemts ar tāda tiesneša piedalīšanos, kurš iecelts pēc *KRS* priekšlikuma. Ar ceturto jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai tas, ka attiecīgā tiesa ir pieņēmusi apsūdzētajam labvēlīgu vai nelabvēlīgu nolēmumu, var ietekmēt atbildi uz trešo jautājumu.

- 92 Tā kā Polijas valdība, Apgabala prokuratūra Ļublinā, Apgabala prokuratūra Varšavā un Eiropas Komisija ir apstrīdējusi šo jautājumu pieņemamību, ir jāatgādina, ka Tiesa var atteikties lemt par valsts tiesas uzdotu prejudiciālu jautājumu tikai tad, ja ir acīmredzams, ka lūgtajai Savienības tiesību normas interpretācijai vai spēkā esamības izvērtējumam nav nekāda sakara ar pamatlietas faktisko situāciju vai tās priekšmetu, ja izvirzītā problēma ir hipotētiska vai ja Tiesai nav zināmi faktiskie vai juridiskie apstākļi, kas nepieciešami, lai sniegtu noderīgu atbildi uz tai uzdotajiem jautājumiem (spriedums, 2018. gada 10. decembris, *Wightman* u.c., C-621/18, EU:C:2018:999, 27. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 93 Šajā gadījumā otrais līdz ceturtais jautājums ir pilnīgi hipotētiski, jo tajos ir prezumēts, ka *Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa) tiks iesniegta apelācijas sūdzība par spriedumiem, kuri tiks pieņemti pamatlietās. Turklāt, ciktāl trešais un ceturtais jautājums attiecas uz šo pēdējo minēto spriedumu tiesiskajām sekām, Tiesai nav zināmi faktiskie un tiesiskie apstākļi, kuri nepieciešami, lai sniegtu noderīgu atbildi uz šiem jautājumiem, jo iesniedzējtiesa nav precizējusi šādas atbildes iespējamo nozīmi attiecībā uz nolēmumiem, kuri tai jāpieņem pamatlietās.
- 94 No tā izriet, ka otrais līdz ceturtais prejudiciālais jautājums nav pieņemams.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 95 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

LES 19. panta 1. punkta otrā daļa, to aplūkojot kopsakarā ar LES 2. pantu, kā arī Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2016/343 (2016. gada 9. marts) par to, lai nostiprinātu konkrētus nevainīguma prezumpcijas aspektus un tiesības piedalīties klātienē lietas izskatīšanā tiesā kriminālprocesā, 6. panta 1. un 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem ir pretrunā valsts tiesību normas, saskaņā ar kurām dalībvalsts tieslietu ministrs, pamatojoties uz nepubliskotiem kritērijiem, var, pirmkārt, uz noteiktu vai nenoteiktu laiku norīkot tiesnesi darbam augstāka līmeņa krimināltiesā un, otrkārt, jebkurā brīdī ar nemotivētu lēmumu atsaukt šo norīkojumu neatkarīgi no tā, vai minētais norīkojums ir uz noteiktu vai nenoteiktu laiku.

[Paraksti]